

**ЦУСНЫ ДОНОРЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД
ОЛОН НИЙТЭЭС ӨГСӨН САНАЛ, ТӨСӨЛД ТУСГАСАН БАЙДАЛ**

Д/д	Гарсан санал	Санал гаргасан хүн	Санал тусгагдсан эсэх
1	Цус, цусан бүтээгдэхүүнийг эмчилгээний бус зорилгоор ашиглахыг хориглоно гэсэн байна. Биобэлдмэл үйлдвэрлэх, судалгаа хийхэд яах вэ	С.Мягмарсүрэн /УНТЭ-ийн Цусны эмгэг судлал, чөмөг шилжүүлэн суулгах төвийн дарга/	Хүлээн авсан. Био бэлдмэл үйлдвэрлэх чиг үүргийг цус сэлбэлт судлалын үндэсний төвд өгөх, судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар цус, цусан бүтээгдэхүүн ашиглах зохицуулалтыг нэмж төсөлд тусгасан. Төслийн 3 дугаар зүйл /3.1.13/ 5 дугаар зүйл /5.2.4/, 10 дугаар зүйл /10.1.4, 10.1,10, 10.1.12/, 11 дүгээр зүйл /11.1.4, 11.1.10, 11.2/ 26 дугаар зүйл /26.3/
2	Цусны аюулгүй байдал маш чухал байгаа. Сийвэн болон ялтаст эсийн бүтээгдэхүүн сэлбэхэд урвал, хүндрэл гардаг. Чанар, аюулгүй байдалд хэн хяналт тавих вэ. Урвал, хүндрэл гарахаар ЦССҮТ-д мэдээлдэг, сорьцоо гарц төвд илгээдэг. 2 байгууллага хянавал зүгээр байх.		Тусгаагүй. Эрүүл мэндийн тухай хуулиар тусгай мэргэжлийн төв тухайн чиглэлээрээ лавлагаа шатны үйлчилгээг үзүүлдэг. Цусны чанар, аюулгүй байдлыг сайжруулах зорилгоор орон нутгийн Цусны төвийг нэгтгэх, хяналтыг сайжруулах хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай зөрчилдөнө. Дэлхийн нийтийн чиг хандлага ч нэгдсэн хяналттай байдаг.
3	Сэлбүүлэгч гэх тодорхойлолт байгаа мөртлөө донор гэх тодорхойлолт алга байна.		Тусгаагүй. Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.4-т заасан нөхцөлийг хангаагүй, цусны донор гэж шууд ойлгогдож, ашиглагддаг тул хүлээн аваагүй.
4	Хуулийн төсөлтэй санал нэг байна. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад цусны донорын тухай ерөнхий ойлголт өгөх асуудлыг тусгамаар байна.	МУЗН-ийн Нийгмийн эрүүл мэнд хамгааллын газрын мэргэжилтэн Э.Лхагвасүрэн	Хуулийн төсөлд туссан байгаа. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.3/
5	Цусны донорт өөрсдөд нь цус сэлбүүлэх шаардлага гарвал үнийг 50% хөнгөлөх санал байна.	ЭХЭМҮТ-ийн Эх барих, эмэгтэйчүүдийн тасгийн Мэдээгүйжүүлэг, эрчимт эмчилгээний	Хүлээн авсан. Нийт цусны донорт хамаарах боломжгүй тул Хүндэт доноруудад цус сэлбэх шаардлага үүсвэл 100% чөлөөлөх зохицуулалт

		тасгийн их эмч О.Ганбилэг	тусгав. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.2.4/
6	Цусаа өгсөн донорт 1 өдрийн цалинтай чөлөө олгож байх		Хуулийн төсөлд туссан байгаа. 18 дугаар зүйл /18.1.3, 18.1.9, 18.1.10/
	ЦССҮТ нь цорын ганц байгууллага тул салбар, төрийн хэмжээнд өрсөлдөх байгууллага бий болгох		Хүлээн аваагүй. Цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөц, хангамж, чанар, авулгүй байдлыг хариуцах байгууллага аль ч улсад нэг байгууллага л хариуцдаг бөгөөд өрсөлдөх байгууллага гаргаснаар маш их үргүй зардал, хүний нөөцийн холбоотой давхардал үүснэ.
7	ЦСТ-д ажиллаж байгаа эмч, мэргэжилтнүүдэд тулгамдаж байгаа асуудал их байдаг үүнийг зохицуулах	Увс аймгийн ЦСТ-ийн Их эмч Ц.Нандинбаяр	Эрүүл мэндийн тухай хуулиар зохицуулагдаж байгаа. Хуулийн төсөлд санхүүжилтийн эх үүсвэрт байгууллагын өөрийн орлогыг нэмж, эргэлтийн сан үүсгэх түүнийг ажилтны нэмэгдэл цалин, урамшуулал, нийгмийн асуудалд зарцуулж болохоор тусгасан.Төслийн 15 дугаар зүйл /15.2.6/
8	Орон нутагт бид эмнэлэгтэйгээ ярьж хөөцөлдөөд цусны доноруудаа урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулаад явдаг. Эмнэлгийн тусгамж үйлчилгээнд үнэгүй хамруулна гэж яг ямар үйлчилгээ орох вэ?		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг.
9	Амбулаторийн тусгамж үйлчилгээг цусны донорт дугааргүй, үнэ төлбөргүй үзүүлэх талаар энэ хуулинд тодорхой зааж оруулах саналтай байна.		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг.
10	Цусны донорт цалинтай чөлөө өгдөг болмоор байна.	ШУГТЭ-ийн 3СМ3Тасгийн эрхлэгч У.Бат-Ундрал	Хуулийн төсөлд туссан байгаа. 18 дугаар зүйл /18.1.3, 18.1.9, 18.1.10/
11	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг үнэ төлбөргүй авах гэдгийг тодорхой болгох, Тусламж, үйлчилгээ олон янз байдаг. Өндөр өртөгт бас орох уу гэдгийг нарийн зааж өгмөөр байна.		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг.

12	Цусны донорын амралт, сувилал байж болох уу?		Хүлээн аваагүй. Эдийн засгийн хувьд зардал өндөртэй. Өнөөгийн магадлан итгэмжилсэн рашаан сувилалд амруулах зарчмаар зохицуулах, цаашид цахимжуулах замаар Хүндэт доноруудад үүсдэг хүндрэлийг арилгах боломжтой.
13	Оросын хуулинд ОХУ-ын Хүндэт донор гэдэг юм байна. Гэтэл манайх МУЗН-ийн шагнал байдаг гэнэ. Үүнийг төрийн болгож хуулинд тусгамаар байна.		Хүлээн авсан. Хуулийн төслийн 23 дугаар зүйлд туссан.
14	Цусны донорын хариуцлагын талаар хуульчилж өгмөөр байна.		Хуулийн төслийн 18 дугаар зүйл /18.3/-т туссан.
15	Орон нутагт зайлшгүй шаардлагаар цус сэлбэх асуудал гарвал яах вэ. Үүнийг тусгаж өгмөөр байна.		Хуулийн төслийн 25 дугаар зүйл /25.5/-д туссан.
16	Цусны донорт зориулсан тасаг эмнэлэг бүрт, мөн шинээр эмнэлэг байгуулах, цусны донорыг хариуцсан тусдаа эмч, тасагтай болгох	Хүндэт донор Ш.Цогтхишиг	Хүлээн аваагүй. Эдийн засгийн хувьд зардал өндөртэй. Өнөөгийн зарчмаар зохицуулах, цаашид цахимжуулах замаар Хүндэт доноруудад үүсдэг хүндрэлийг арилгах боломжтой.
17	Цусны донорын идэж байгаа хоолонд анхаарах эрүүл хоололт, эрүүл мэнд хариуцсан эмчтэй болгох		Хэсэгчлэн хүлээн авсан. Цусаа өгсөн донорт хоолны эрх өгөх замаар шийдвэрлэхээр тусгав. Төслийн 24 дүгээр зүйл /24.1/ Хуулийн төсөлд тусгахгүйгээр цусны доноруудад зөв хоололтын сургалт, сурталчилгаа хэрэгжүүлэх боломжтой.
18	Хүндэт донор Бум-Эрдэнэ осолд орсон. Үнэгүй нисдэг тэргээр авч ирсэн гэнэ. Өөр яах юм.		Авлагагүй цусны донорын асуудлыг хариу төлбөртэй хэлбэрээр бусаар шийдэхээр тусгав. Хүндэт доноруудад цус сэлбэх шаардлага үүсвэл 100% чөлөөлөх зохицуулалт тусгав. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.2.4/
19	Эрүүл мэндийн даатгалгүй тогтмол цусаа өгдөг цусны донорын эрүүл мэндийн даатгалыг хариуцах	Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Чинбүрэн	Цусны доноруудаас эрүүл мэндийн даатгалаа төлүүлэх эсэх талаар дахин судлах
20	Нийтийн тээврийн хэрэгслийн зардлыг олгох		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.1/-д тусгасан.

21	Хүндэт донорт цус сэлбүүлэх шаардлага үүсвэл үнэгүй цус олгох		Хүндэт доноруудад цус сэлбэх шаардлага үүсвэл 100% чөлөөлөх зохицуулалт тусгав. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.2.4/
22	3 дугаар шатлалын эмнэлгүүдэд Хүндэт донорыг очир дугааргүй, үнэ төлбөргүй эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх заалт хэрэгжихгүй байна. Үүнийг яаж шийдэх вэ?	Хүндэт донор Ц.Батмөнх	Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг.
23	Нийтийн тээврийн хэрэгслээр зорчиход өмнө нь Хүндэт донор гэж зарладаг байсан бол одоо хөнгөлөлттэй зорчигч, дамжин суусан л гэж зарладаг болсон. Үүнийг шийдмээр байна.		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.1/-д тусгасан. Хүндэт донор гэж зарлах асуудлыг хуульчлах боломжгүй. Бусад журмаар шийдвэрлэх боломжтой.
24	Рашаан сувилалд явахад мөнгөө дараа нь авдаг. Халамжийн байгууллага маш их хүнд сурталтай үүнийг шийдэж өгмөөр байна.		Хүлээн аваагүй. Эдийн засгийн хувьд зардал өндөртэй. Өнөөгийн магадлан итгэмжилсэн рашаан сувилалд амруулах зарчмаар зохицуулах, цаашид цахимжуулах замаар Хүндэт доноруудад үүсдэг хүндрэлийг арилгах боломжтой.
25	Чамбай боловсруулсан хуулийн төсөл болсон байна. ДЭМБ-ын удирдамжийн 27-р хуудсанд 15.2.3-т цусны донорт хоол, бэлэг дурсгалын зүйл олгож болно гэсэн байгаа. Цаашид цахим үнэмлэхээр юм уу хоолны газарт хоолоор үйлчилмээр байна.	Монголын донорын холбооны тэргүүн М.Сосорбарам	Хүлээн авсан. Цусаа өгсөн донорт хоолны эрх өгөх замаар шийдвэрлэхээр тусгав. Төслийн 24 дүгээр зүйл /24.1/
26	Цусны Хүндэт донор гэсэн байна. Үүнийг Монгол Улсын Хүндэт донор болгомоор байна.		Хүлээн авсан. Хуулийн төслийн 23 дугаар зүйлд туссан.
27	Улиралд 1 удаа цус төлжүүлэх бэлдмэл олгож баймаар байна.		.
28	Эмнэлгийн болон рашаан, сувилалын үйлчилгээг дугааргүй авах, цусны донорын сувилалтай болгох шаардлагатай		Хүлээн аваагүй. Эдийн засгийн хувьд зардал өндөртэй.
29	Хуулийн төслийн 13.1-д нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, засаг дарга	Монголын донорын холбооны Гүйцэтгэх захирал Б.Мандах	Боломжгүй. Төрийн бус байгууллагын тухай хууль болон Төр, хувийн

	төрийн бус байгууллагад дэмжлэг үзүүлэх асуудлыг нэмэх		хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн төслийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой.
30	Хүндэт донорын нийгмийн асуудлыг дэмжих заалт оруулах		Хүлээн авсан. Төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, засаг даргад уг асуудлыг даалгахаар зохицуулсан.
31	Төслийн 24.4-т Улсын нэгдсэн хоёрдугаар эмнэлэгт болон дүүргийн эмнэлгүүдэд цусны донорт үйлчлэх тасаг байгуулах		Хүлээн аваагүй. Эдийн засгийн хувьд зардал өндөртэй. Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг
32	Цусны төвийн хүний нөөцийн асуудлыг сайржуулахгүй бол нэг ч амарч суух завгүй эмч, сувилагч нар байдаг. Тэдний орон тоо, шагнал, урамшил, нийгмийн асуудлыг тусгаарай	Хүндэт донор Б.Уранзул	Эрүүл мэндийн тухай хуулиар зохицуулагдаж байгаа. Хуулийн төсөлд санхүүжилтийн эх үүсвэрт байгууллагын өөрийн орлогыг нэмж, эргэлтийн сан үүсгэх түүнийг ажилтны нэмэгдэл цалин, урамшуулал, нийгмийн асуудалд зарцуулж болохоор тусгасан.Төслийн 15 дугаар зүйл /15.2.6/
33	Шинээр цусны донор болох хүүхдүүдэд дэлгэрэнгүй сургалт, сурталчилгаа явуулах, үүнд ахмад донорууд, Хүндэт донорыг ашигламаар байна.		Хуулийн төсөлд туссан байгаа. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.3/
34	Хүүхдүүдийг нийгэмд чиглэсэн сайн дурын ажил хийх хүрээнд нь сургалт, сурталчилгаанд ашигламаар байна.		Хүлээн авсан. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.5/
35	Хууль маш сайн болжээ. Хуулийн төсөл боловсруулсан Ажлын хэсэгт баяр хүргэе. Хүндэт донорын анх маш их хүндэтгэдэг байсан. Одоо алга. Иймээс Монгол Улсын Хүндэт донор болгомоор байна.	Хүндэт донор Г.Жамц	Хүлээн авсан. Хуулийн төслийн 23 дугаар зүйлд туссан.
36	Ерөнхий боловсролын сургуулийн Биологийн сургалтын хөтөлбөрт цусны донорын агуулга оруулмаар байна.		Хуулийн төсөлд туссан байгаа. Төслийн 22 дугаар зүйл /22.3/

37	Цусны донорт хоол өгдөг болмоор байна. Өмнө бол цусны төвөөс өгсөн бичгээр хоол идээд илчлэгээ нөхчихдөг байсан. Одоо үүнийг тусгаж хэрэгжүүлмээр байна.		Хүлээн авсан.Цусаа өгсөн донорт хоолны эрх өгөх замаар шийдвэрлэхээр тусгав. Төслийн 24 дүгээр зүйл /24.1/
38	Монголын донорын холбооноос гарын авлага, сурталчилгааны материал ном гаргадаг. Үүний санхүүжилтийг шийдмээр байна.		Хүлээн аваагүй. Нэг төрийн бус байгууллагад хуулиар давуу эрх олгох боломжгүй. Хуулийн төсөл батлагдсан тохиолдолд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжтой.
39	Олон удаа цусаа өгч 300-ээс дээш хүний амь аварсан Хүндэт донорт Шударга журам медалийг шууд олгож баймаар байна.		Хүлээн авсан. Төслийн 23 дугаар зүйл /23.1/-д шинээр тусгасан. Мөн төсөлд төрийн шагналд нэр дэвшүүлэх асуудлыг төслийн 10 дугаар зүйл /10.1.8/
40	Хүндэт донорыг Засгийн газраас олгодог болж Монгол Улсын Хүндэт донор болгохыг МУЗН-ээс дэмжиж байгаа.	МУЗН-ийн Газрын дарга О.Номин	Хүлээн авсан.Төслийн 23 дугаар зүйл
41	Хүндэт донор тэмдэгийг олгохдоо хүйсийн мэдрэмжтэй олгомоор байна. Эмэгтэй хүний хувьд физиологийн онцлогоороо цус өгөх боломжм хязгаарлагддаг. Иймд хуульд Хүндэт донор цолоо ерөнхий тусгаад, хэнд олгох шалгуур үзүүлэлтийг ЭМЯ журам батлаад явахаар тусгамаар байна.		Хүлээн авсан.Төслийн 23 дугаар зүйл
42	Сургалт, сурталчилгааг хөдөө орон нутагт хийдэг болмоор байна.	Хүндэт донор Н.Төмөр	Хүлээн авсан. Хуулийн төслийн 13.2-т дээрх үүргийн биелэлтийг нутгийн захиргааны байгууллага, засаг даргын ажлыг дүгнэх шалгуур үзүүлэлт байхаар тусгасан.
43	Эмнэлэгт хэвтэж эмчлүүлэх талд анхаарах		Хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйл /24.2.2/-д туссан. Эрүүл мэндийн сайдын 2015 оны 194 дүгээр тушаалаар зохицуулагддаг
44	Цусны донорт олгодог сет /илчлэг нөхөх хүнс/-ний мөнгийг нэмэгдүүлж, чанарыг сайжруулах		Хүлээн авсан. Цусаа өгсөн донорт хоолны эрх өгөх замаар шийдвэрлэхээр тусгав. Төслийн 24 дүгээр зүйл /24.1/

45	Рашаан, сувилалын асуудлыг сайжруулах		Өнөөгийн магадлан итгэмжилсэн рашаан сувилалд амруулах зарчмаар зохицуулах, цаашид цахимжуулах замаар Хүндэт доноруудад үүсдэг хүндрэлийг арилгах боломжтой.
46	Эмнэлгийн ажилтныхаа хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх	Хүндэт донор С.Батсайхан	Хуулийн төсөлд санхүүжилтийн эх үүсвэрт байгууллагын өөрийн орлогыг нэмж, эргэлтийн сан үүсгэх түүнийг ажилтны нэмэгдэл цалин, урамшуулал, нийгмийн асуудалд зарцуулж болохоор тусгасан. Төслийн 15 дугаар зүйл /15.2.6/ Энэ хүрээнд орон тоог нэмэгдүүлэх боломжтой
47	Амралтын өдөр ажиллуулдаг болгох		Хуулийн төсөлд санхүүжилтийн эх үүсвэрт байгууллагын өөрийн орлогыг нэмж, эргэлтийн сан үүсгэх түүнийг ажилтны нэмэгдэл цалин, урамшуулал, нийгмийн асуудалд зарцуулж болохоор тусгасан.Төслийн 15 дугаар зүйл /15.2.6/
48	Сурталчилгаа хийж, цусны донор элсүүлсэн хүнийг урамшуулах боломж тусгамаар байна.	Цусны донор Э.Цолмон	Хуулийн төслийн хүрээнд зохион байгуулах боломжтой.
49	Гадаад улсад өгсөн удааг нэмж тооцох боломж байна уу.	Цусны донор Ж.Пүрэвсүрэн	Хүлээн авах боломжгүй. Энэ хуулийн төслөөр цусны донорын үйл ажиллагааг Монгол Улсын хэмжээнд зохицуулагдах тул хүлээн аваагүй.
50	Автобусанд Хүндэт донор гэж зарлаж байгаа чинь нэг талдаа сурталчилгаа тул үргэлжлүүлмээр байна.		Хүлээн аваагүй. Хуулиар бус бусад арга замаар зохицуулах боломжтой.